

Средња техничка школа "Михајло Пупин"
Кула
ЛазеКостића бр.14

дел.бр 6-611-1118
датум: 13.09.2019

**ШКОЛСКИ ПРОГРАМ
ЗА 2019-2023 год.**

Септембар, 2019.

1.УВОД

На основу члана 76. Закона о основама система образовања и васпитања (Сл. гл. РС – просветни гласник, бр.88/17,27/18 и други Закони и 10/19 и члана 57. Статута школе Школски одбор СТШ „Михајло Пупин“ у Кули донео је на седници одржаној 13.09.2019.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА I, II, III и IV РАЗРЕД СРЕДЊЕГ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗА ПЕРИОД 2019-2023 године

1.1. Опште и посебне основе школског програма

Стручно образовање се одвија на основу програма који доноси свака школа, односно институција за образовање, а у складу са Законом о основама система васпитања и образовања. Средње стручне школе раде на основу школског програма, који има општи и посебни део. Општи део се заснива на Општим основама школског програма а посебни је усаглашен са посебним основама и произлази из врсте и специфичности саме школе, а у зависности од врсте образовања и образовних профила који се реализује.

Опште основе школског програма су заједничке за све средње стручне школе и представљају основу за:

- утврђивање основа програма по врстама образовања и образовним профилима у средњем стручном образовању;
- доношење програма завршних и матурских испита и
- утврђивање критеријума вредновања квалитета образовања.

1.2. Опште основе школског програма садрже:

- опште циљеве, принципе и исходе образовања, и врстама средњег стручног образовања;
- образовне области са циљевима и исходима;
- обим учешћа образовне области у свакој врсти средњег стручног образовања;
- основне предмете по нивоима који су обавезни током средњег стручног образовања;
- листу обавезних и изборних предмета по нивоима;
- опште стандарде знања.

1.2.1. Посебне основе школског програма средњег стручног образовања утврђују се према врстама и образовним профилима, и садрже:

- циљеве и исходе предмета по врстама и образовним профилима;
- обавезне и препоручене садржаје предмета, тема и модула;
- оквирни број часова за предмете, теме и модуле;
- посебне стандарде знања и вештина;
- препоручене врсте активности у образовном раду;
- препоручене врсте модуларне наставе.

Школски програм дефинише свака средња стручна школа у складу са:

- општим основама школског програма и
- посебним основама школског програма.

Школским програмом обезбеђује се остваривање општих и посебних основа школског програма и потреба ученика и родитеља, школе и јединице локалне самоуправе.

Опште и посебне основе школског програма остварују се у складу са утврђеним минималним бројем часова образовног рада, по разредима, и то у следећем обиму:

- у средњем стручном образовању - са најмање 40% обавезног годишњег фонда часова;
  - у средњем стручном образовању за занатске образовне профиле - са најмање 30% обавезног годишњег фонда часова.
- Обавезни годишњи фонд часова утврђује се посебним актом који доноси министар.
Школски програм садржи:

- 1) циљеве школског програма;
- 2) назив, врсту и трајање свих програма образовања и васпитања које школа остварује и језик на коме се остварује програм;
- 3) обавезне и изборне предмете и модуле по образовним профилима и разредима;
- 4) начин остваривања принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа, начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма, програма других облика стручног образовања и врсте активности у образовно-васпитном раду;
- 5) програм допунске, додатне и припремне наставе;
- 6) програме и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа;
- 7) факултативне наставне предмете, њихове програмске садржаје и активности којима се остварују;
- 8) начине остваривања и прилагођавања програма музичког и балетског образовања и васпитања, образовања одраслих, ученика са посебним способностима и двојезичног образовања;
- 9) програм културних активности школе;
- 10) програм слободних активности;
- 11) програм каријерног вођења и саветовања;
- 12) програм заштите животне средине;
- 13) програме заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програме превенције других облика ризичног понашања;
- 14) програм школског спорта;
- 15) програм сарадње са локалном самоуправом;
- 16) програм сарадње са породицом;
- 17) програм излета и екскурзија;
- 18) програм безбедности и здравља на раду;
- 19) друге програме од значаја за школу
- 20) индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по ИОП-у ако за њим постоји потреба
- 21) Начин остваривања других области Развојног плана школе који утичу на образовно-васпитни рад

Школски програм, опште и посебне основе представљају темељ за утврђивање програма по врстама и образовним профилима, као и за доношење програма завршних и матурских испита и вредновање квалитета образовања.

Опште и посебне основе прописује министар просвете и спорта на предлог Савета за стручно образовање.

Исходи општег образовања у средњем стручном образовању и оспособљавању морају бити дефинисани у складу са стандардима занимања, концепцијом и врстом профила и занимања.

1.2.2. Облици реализације школског програма у средњим стручним школама

1. Обавезни предмети
2. Изборни предмети
3. Општеобразовни предмети
4. Модули
5. Практична настава/Професионална пракса

1.2.3. Организација школског програма

Средње стручно образовање мора бити усмерено на стицање адекватних професионалних компетенција. Реформа средњег стручног образовања развија могућност за дидактичку реформу. У односу на садашњу школу, фокус се помера са наставе на учење, што изискује промене не само програма, него и метода и организације наставе. У складу са Законом о основама система васпитања и образовања унутар школског програма доминира годишњи фонд часова свих облика наставе, а не недељни. Како се школски програм реализује кроз предмете, модуле и практичну наставу/професионалну праксу, са различитим дужинама трајања у току школске године, организација наставе/учења мора постати флексибилнија. Наиме, мора се обезбедити у оквиру школског простора али и у оквиру реалних радних места, где се до сада само изводила практична настава/професионална пракса, могућност временски усклађене теоријске и практичне наставе. Школски распоред у таквој структури програма не може више опстати као крут и непроменљив током читаве школске године, већ се мора перманентно прилагођавати школском програму. Ово за собом свакако повлачи питање решавања проблема простора и опремљености, али и питање обучености наставног кадра, норме часова наставника на недељном и годишњем нивоу, другачији начин вредновања резултата рада и наставника и ученика, као и перманентну потребу професионалног усавршавања наставног кадра. Структура школског програма није јединствена за све образовне профиле. Она се разликује код занатских профила, трогодишњих и четворогодишњих профила, тако да организација образовног процеса не може бити иста, већ мора задовољити захтеве сваког образовног профила појединачно.

1.3. Исходи у средњем стручном образовању

Основна карактеристика средњег стручног образовања, односно програма који се у њему реализују јесте усмереност на исходе. Исходи су јасно и недвосмислено дефинисана знања, вештине и способности (радне компетенције) које се постижу након одређеног програма, односно процеса образовања и учења. Као такви, они чине основу за планирање, организацију и реализације средњег стручног образовања и евалуацију постигнућа и целокупног процеса образовања и учења. Исходи подстичу наставнике и ученике да деле одговорност за успех у учењу обезбеђујући и једнима и другима јасну слику о томе шта могу да очекују по завршетку одређеног програма односно процеса образовања и учења.

Процес образовања увек резултира некаквим исходима, али је њихова природа врло често неодређена и нејасна. И у стручном образовању нису ретки програми са случајним, неодговарајућим и непрецизно дефинисаним исходима, што за последицу има праксу «продукције» људи са формално признатим квалификацијама који немају неке од основних компетенција које се од њих очекују.

Између једноставне «производње» исхода и образовања усмереног на исходе постоји значајна разлика. У образовању усмереном на исходе, исходи су дефинисани пре почетка процеса образовања и познати су наставницима и ученицима, који у процесу учења добијају неопходну подршку у виду адекватаног и потпуно осмишљеног приступа у досезању исхода. То значи да исходи детерминишу и дефинишу процес образовања и учења и да школа и институција чији се програми заснивају на исходима мора да:

- одреди релевантне исходе одређеног програма, експлицира их и учини потпуно јавним и познатим свим заинтересованим;
- елаборира начине организације наставе и учења кроз које исходи досежу, односно на основу којих ученици могу бити успешни у досезању исхода;
- дефинише стандарде постигнућа у предметима, предметним областима и модулима.

Спецификација исхода

Спецификација исхода се одвија на основу јасно дефинисане процедуре и методологије рада. Различити учесници могу бити укључени у спецификацију исхода:

- наставници и инструктори из средњих стручних школа,

- универзитетски наставници и експерти из научно-истраживачких институција,
- практичари,
- представници послодаваца, синдиката и ученичких родитеља и ученика.

Модуларизација у средњем стручном образовању

Модули су специфични и посебни сегменти, пакети учења који воде до постигнућа дефинисаних исхода учења. Модули могу бити самостални или део ширих програмских, односно организационих целина. Дизајнирани су на основу сродних и комплементарних принципа, различитих образовних захтева и дефинисаних тематских задатака. Својом структуром, модули обезбеђују стицање знања и компетенција, развој одговарајућег сета вештина и међудисциплинарно, односно међупредметно повезивање.

Модули могу да обухвате више различитих дисциплина, с тим да свака од дисциплина има јасно дефинисане циљеве и задатке. У складу са својом флексибилном структуром, границе између дисциплина нису оштро одређене већ омогућавају прожимање, корелативност и стварање јединственог модуларног образовног пакета.

Компетенције занимања одређује реалан свет рада, укључујући и развојне и пројективне компоненте занимања.

Модул је скуп функционално повезаних знања, вештине и способности (радне компетенције) неопходних за обављање одређеног посла/задатка.

Свако занимање је дефинисано као кластер модула чији је коначан исход стручна матура екстерног карактера.

- модул не може бити занимање, нити школска година,
- модел не може бити само теоријски или само практични,
- у двогодишњим и трогодишњим занимањима модули се наслањају једни на друге,
- обука може да буде један модул,
- занимања морају бити широка (обука даје уже вештине) како би се добили интегрисани и широки профили,
- модули захтевају тимски начин извођења наставе.

Врсте модула:

Обавезни модули чине минимални стандард и обухватају оне модуле који дају први ниво радних компетенција или способности за обављање послова у профилу, кластеру занимања или занимању.

Обавезни модули могу представљати услов за напредовање ученика или за хоризонтално прелажење између програма или профила.

Изборни модули су они модули које ученик бира у складу са својим жељама, могућностима и плановима и они омогућавају обликовање личног профила сваког појединца.

Интегрисани модули су стручно-теоријски модули који пружају знања и представљају допуну или основу за обавезне модуле или професионалну праксу.

Разлози за модуларизацију у средњем стручном образовању су бројни и разновсни. Модуларизација у првом реду омогућава:

- већу флексибилност у планирању и организацији образовања,
- већу економску ефикасност образовања,
- бољу прилагођеност потребама тржишта рада и конкретним радним срединама и пословима,
- бољу вертикалну и хоризонталну проходност,
- адекватнији начин да се премости јаз између школских (академских) квалификација и искуством стечених компетенција и знања,
- већу прилагођеност индивидуалним потребама и могућностима учења,
- стварни избор властитог темпа и пута учења и стицања квалификација и радних компетенција,
- континуирано образовање и могућност дисконтинуираног стицања квалификација и радних компетенција.

онцепт занимања, односно квалификација је референтни оквир за модуларизацију, а прецизан опис занимања основа за креирање модула. У систему образовања занимања су

представљена као кластери модула – скуп функционалних и организованих повезаних пакета, односно јединица учења. Исти модули могу бити део различитих кластера занимања, што је начин да се обезбеди хоризонтална и вертикална проходност у систему образовања.

У систему средњег стручног образовања у Србији развијаће се два равноправна концепта модуларизације и две методологије креирања модула:

- свеобухватна модуларизација – која води интегралним квалификацијама,
- фрагментарна модуларизација која води ка парцијалним квалификацијама и оспособљености за поједине послове и функције у раду.

Модули настају растављањем занимања у мање, комплексне али диференциране делове, према критеријуму послова, улога, функција или компетенција у одређеном занимању које могу да се стичу, вреднују али не и признају појединачно. Модули се верификују само као део ширег сета који води ка свеобухватној стручној квалификацији, односно оспособљености за занимање.

Овај тип модула се реализује у школском систему и углавном је намењен младим, мада се ни одраслима у редовним школама не ускраћује могућност да стичу појединачне модуле, нити институцијама за образовање одраслих да их реализују.

Модули настају растављањем занимања у мање комплексне али диференциране делове, или су израз потреба тржишта рада и предузећа за специфичним компетенцијама и оспособљеношћу за одређене послове, специфичне функције и улоге, које могу да се стичу засебно и признају (сертификују) појединачно ван система свеобухватних квалификација.

Овај тип модула се реализује у школама и институцијама за образовање одраслих и израз је настојања да се задовоље потребе тржишта рада и континуираног техничко-технолошког иновирања и реструктурирања предузећа.

1.4.Завршни испити у стручном образовању Стручна матура

Стручну матуру полажу ученици након завршеног трећег, односно четвртог разреда средње стручне школе и стичу право уписа на одговарајуће високошколске установе у складу са дефинисаним условима пријема. Стручна матура садржи теоријски и практични део и значи проверу општих, стручно теоријских знања, стручних вештина, а у оквиру практичног дела проверу стручне способности за одређене послове. Стручна матура може бити делимично или потпуно екстерна. Стручна матура се реализује према посебном правилнику који припрема Центар за стручно образовање и образовање одраслих а усваја Министарство просвете и спорта Републике Србије. Испитне комисије за стручну матуру чине наставници (који не предају ученику који полаже) и представници социјалних партнера. Избор и начин функционисања испитних комисија регулише се правилником. Центар за стручно образовање и образовање одраслих припрема каталоге знања и испитне каталоге који представљају основу за припрему стручне матуре.

Завршни испит

Завршни испит полажу ученици након завршеног двогодишњег средњег стручног образовања и након стеченог двогодишњег или трогодишњег занатског образовања. Завршни испит обухвата проверу знања и практичних способности. Практични део испита може се полагати у школи и у институцијама ван школе уколико су те установе акредитоване и раде по акредитованим програмима.

Начин организације, садржај, услови и систем вредновања дефинишу се посебним правилником који припрема Центар за стручно образовање и образовање одраслих а усваја Министарство просвете и спорта Републике Србије.

Испитне комисије предлаже Центар за стручно образовање и образовање одраслих а усваја Министарство просвете и спорта Републике Србије.

Испит за проверу оспособљености

Испит за проверу оспособљености полажу ученици, односно одрасли након завршеног програма обуке или оспособљавања или након завршеног првог и другог разреда средњег стручног образовања. Практични део испита којим се проверава стечена способност за обављање одређених послова (радне компетенције) може се полагати у школи и у институцијама ван школе уколико су те установе акредитоване за реализацију ових испита и раде по акредитованим програмима.

Начин организације, садржај, услови и систем вредновања дефинишу се посебним правилником који припрема Центар за стручно образовање и образовање одраслих а усваја Министарство просвете и спорта Републике Србије. Испитне комисије предлаже Центар за стручно образовање и образовање одраслих а усваја Министарство просвете и спорта Републике Србије.

Акредитацију програма стручне обуке и оспособљавања врши Центар за акредитацију у сарадњи са Центром за стручно образовање и образовање одраслих.

Мајсторски и специјалистички испит

Мајсторски и специјалистички испит полаже се након мајсторског, односно специјалистичког образовања. Испит обухвата теоријски и практични део и реализује се у институцијама које су акредитоване за извођење испита и раде по акредитованим програмима.

Начин организације, садржај, услови и систем вредновања дефинишу се посебним правилником који припрема Центар за стручно образовање и образовање одраслих а усваја Министарство просвете и спорта.

Профил занимања

Профил занимања настаје на основу профила радног процеса и описује *знања, вештине и способности (радне компетенције)* које мора да има извршилац посла да би тај посао обавио.

Профил занимања представља основу за израду стандарда занимања и његов је саставни део. Такође, профил занимања представља основу за израду образовног програма.

Образовни профил

Образовни профил, заједно са профилом занимања представља основу за израду програма образовања и обезбеђује повезаност општих и стручних садржаја и знања у одређеном занимању. Такође, омогућава организацију образовања за групе занимања и кластере занимања чиме се остварује широки радни и образовни профил. У зависности од степена развијености програма образовни профил може бити једнак занимању, али може да обухвати већи број сродних занимања.

Стандарди занимања

Основна реформска интенција у стручном образовању је његово повезивање са тржиштем рада. Оспособљавање људи да успешно одговоре на захтеве посла, односно радног места и раде добро и ефикасно подразумева идентификовање показатеља помоћу којих њихов учинак може бити процењиван и вреднован. То значи да свака професија односно занимање, као генерализовани опис сродних и повезаних групе послова, мора да има јасан и јаван исказ о томе шта квалификовани стручњаци из датог занимања знају и могу да ураде. Та врста исказа, односно дескрипције назива се стандард занимања.

Према томе, стандарди занимања су опис:

- радних активности (задатака, послова, дужности, функција улога) које се извршавају унутар одређеног занимања и

- радних компетенција (знања, вештина, ставова) неопходних за ефикасну радну активност и адекватан учинак у занимању.

Стандарди занимања омогућају:

- селекцију и развој људи за потребе одређеног занимања,
- идентификују знања, вештине и способности (радне компетенције) за рад у одређеном занимању,
- идентификовање потреба за образовањем и учењем,
- обликовање програма образовања, наставе и учења,
- евалуацију програма и процеса образовања,
- саветовање и вођење у стручном образовању и образовању одраслих,
- развој процедура акредитације и сертификације образовања.

Стандарди занимања су национални јер су:

- развијени за потребе националне привреде,
- плод општег договора о садржају,
- прихваћени и адекватно вредновани на тржишту рада у читавој земљи.

Процедуре разврда занимања, на основу националне класификације занимања, развијају социјални партнери, држава, послодавци и запослени, односно њихови репрезенти.

Увођењем образовних области системски се успоставља хоризонтална и вертикална повезаност унутар школског програма, чиме се:

- избегава непотребно понављање и преклапање наставних садржаја;
- омогућава да се сродни садржаји из више различитих предмета обрађују заједнички, односно временски усклађено;
- успостављају суштинске, садржинске и друге везе међу предметима из исте образовне области (што не искључује могућност успостављања веза између садржаја из различитих образовних области);
- омогућава и подржава тематско и проблемско конципирање наставних садржаја;
- омогућава упознавање и сагледавање феномена из перспективе различитих научних, односно уметничких дисциплина;
- омогућава да сложеност градива буде прилагођена узрасним карактеристикама и развојним потребама ученика;
- омогућава да ученик развија и гради системе појмова;
- омогућава да ученици знања и умења, развијена унутар једних предмета, примене у контекстима других, као и да схвате њихову међусобну повезаност и сагледају везе између различитих врста и облика знања (декларативних, процедуралних, итд.).

Образовне области

Увођењем образовних области поспешује се смислено повезивање и прожимање наставних предмета.

Образовне области допуштају могућност да се наставни садржаји, осим у виду предмета, организују и у веће целине - теме.

Теме су сродни садржаји који се могу груписати у јединствену и смисаону целину.

Теме повезују различите садржаје једног или више предмета или образовних области, чиме интегришу на први поглед различита и разнородна знања и садржаје.

Теме се образују према дефинисаним циљевима и исходима и представљају основ модела интегрисаног учења у коме се једна идеја или проблем проучава и сагледава кроз садржаје појединачних предмета и образовних области.

Тематски приступ настави захтева сарадњу наставника у процесу планирања наставе

2. Циљеви Школског програма

Специфични циљеви

- Развијање кључних стручних компетенција код ученика неопходних за даље образовање и самостално учење, у складу са начелима перманентног усавршавања и доживотног учења, као и за његову активну улогу у савременом друштву;
- оспособљавање ученика за одговорно обављање поверених му послова у области електротехнике и машинства.

Општи циљеви

- пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- стицање квалитетних знања, вештина и животних ставова као и формирање језичке, математичке, научне, техничке, информатичке и културне писмености неопходне за живот и рад у савременом друштву;
- оспособљавање ученика да постане квалитетан стручњак-мајстор свог заната, да се укључи у свет рада, омогућавање наставка школовања као и могућност за доквалификацију или преквалификацију;
- неговање хуманих вредности, доприношење стварању друштва заснованог на знању и хуманости што је темељ укупног и одрживог развоја друштва у целини;
- мотивисање ученика за стицање знања у складу са њиховим индивидуалним карактеристикама, омогућавајући им активну улогу у наставном процесу, у којој ће наставник бити спреман да уложи лични труд сталним стручним усавршавањем и примењујући савремене наставне методе;
- развијање и неговање позитивне и мотивишуће климе сарадње између ученика и наставника, која доприноси развоју међусобног разумевања и уважавања на принципима правичности и одговорности;
- унапређивање самосталног рада ученика кроз процес практичне наставе и неговање културе рада;
- подстицање вршњачке медијације како у образовном смислу тако и у васпитном погледу;
- неговање отвореног става за сарадњу са регионима у заједничким пројектима;

- стицање знања, вештина, ставова и вредности неопходних за складан психофизички развој и оување и унапређивање здравља ученика;
- развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике;
- развијање свести о државној и националној припадности, неговање сопствене традиције и културе, као и традиције и културе националних мањина, етничких заједница, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- развој и поштовање расне, културне, језичке, полне, родне и узрасне равноправности и уопште остваривања права на различитост;
- развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговање другарства, као и подстицање индивидуалне одговорности, развој свести о себи и способности самовредновања;
- формирање радних навика као и стицање навика за тачност, уредност, педантност, толерантност, стрпљивост, љубазност и културно опхођење са потенцијалним клијентима и радним окружењем уопште;
- оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању развоју потребе за целоживотним учењем у професионалном раду и свакодневном животу.

3. Назив, врста, трајање свих програма образовања и васпитања

СТШ „Михајло Пупин“ Кула обавља делатност средњег стручног образовања у подручју рада електротехника и машинство. У школи се настава организује у две смене, на српском наставном језику. Ученици се образују на 2 трогодишња профила и на 8 образовних профила у четворогодишњем трајању. У школи се образују и ванредни ученици. Редовна настава се изводи у две смене. Одељења се означавају бројевима.

Средња техничка школа "Михајло Пупин" у Кули, образује ученике у подручју рада електротехника и машинство и обрада метала и то следеће образовне профиле:

Подручје рада Електротехника:

- четворогодишња занимања

1. Електротехничар аутоматике
2. Електротехничар информационих технологија
3. Електротехничар информационих технологија-оглед
4. Електротехничар рачунара
5. Електротехничар енергетике
6. Електротехничар обновљивих извора енергије

Подручје рада машинство и обрада метала:

- четворогодишња занимања:
  1. Машински техничар за компјутерско конструисање
- трогодишња занимања:
  1. Аутомеханичар
  2. Заваривач

Профил занимања

Профил занимања настаје на основу профила радног процеса и описује *знања, вештине и способности (радне компетенције)* које мора да има извршилац посла да би тај посао обавио. Профил занимања представља основу за израду стандарда занимања и његов је саставни део. Такође, профил занимања представља основу за израду образовног програма.

Образовни профил

Образовни профил, заједно са профилом занимања представља основу за израду програма образовања и обезбеђује повезаност општих и стручних садржаја и знања у одређеном занимању. Такође, омогућава организацију образовања за групе занимања и кластере занимања чиме се остварује широки радни и образовни профил. У зависности од степена развијености програма образовни профил може бити једнак занимању, али може да обухвати већи број сродних занимања.

Стандарди занимања

Основна реформска интенција у стручном образовању је његово повезивање са тржиштем рада. Оспособљавање људи да успешно одговоре на захтеве посла, односно радног места и раде добро и ефикасно подразумева идентификовање показатеља помоћу којих њихов учинак може бити процењиван и вреднован. То значи да свака професија односно занимање, као генерализовани опис сродних и повезаних група послова, мора да има јасан и јаван исказ о томе шта квалификовани стручњаци из датог занимања знају и могу да ураде. Та врста исказа, односно дескрипције назива се стандард занимања.

Према томе, стандарди занимања су опис:

- радних активности (задатака, послова, дужности, функција улога) које се извршавају унутар одређеног занимања;
- радних компетенција (знања, вештина, ставова) неопходних за ефикасну радну активност и адекватан учинак у занимању.

Стандарди занимања омогућају:

- селекцију и развој људи за потребе одређеног занимања;
- идентификовање знања, вештина и способности (радне компетенције) за рад у одређеном занимању;
- идентификовање потреба за образовањем и учењем;
- обликовање програма образовања, наставе и учења;
- евалуацију програма и процеса образовања;
- саветовање и вођење у стручном образовању и образовању одраслих;
- развој процедура акредитације и сертификације образовања.

Стандарди занимања су национални јер су:

- развијени за потребе националне привреде,
- плод општег договора о садржају,
- прихваћени и адекватно вредновани на тржишту рада у читавој земљи.

Процедуре развоја занимања, на основу националне класификације занимања, развијају социјални партнери, држава, послодавци и запослени, односно њихови репрезенти.

Увођењем образовних области системски се успоставља хоризонтална и вертикална повезаност унутар школског програма, чиме се:

- избегава непотребно понављање и преклапање наставних садржаја;
- омогућава да се сродни садржаји из више различитих предмета обрађују заједнички, односно временски усклађено;
- успостављају суштинске, садржинске и друге везе међу предметима из исте образовне области (што не искључује могућност успостављања веза између садржаја из различитих образовних области);
- омогућава и подржава тематско и проблемско конципирање наставних садржаја;
- омогућава упознавање и сагледавање феномена из перспективе различитих научних, односно уметничких дисциплина;
- омогућава да сложеност градива буде прилагођена узрасним карактеристикама и развојним потребама ученика;
- омогућава да ученик развија и гради системе појмова;
- омогућава да ученици знања и умења, развијена унутар једних предмета, примене у контекстима других, као и да схвате њихову међусобну повезаност и сагледају везе између различитих врста и облика знања (декларативних, процедуралних, итд.).

Образовне области

Увођењем образовних области поспешује се смислено повезивање и прожимање наставних предмета. Образовне области допуштају могућност да се наставни садржаји, осим у виду предмета, организују и у веће целине - теме. Теме су сродни садржаји који се могу груписати у јединствену и смисаону целину. Теме повезују различите садржаје једног или више предмета или образовних области, чиме интегришу на први поглед различита и разнородна знања и садржаје. Теме се образују према дефинисаним циљевима и исходима и представљају основ модела интегрисаног учења у коме се једна идеја или проблем проучава и сагледава кроз садржаје појединачних предмета и образовних области. Тематски

приступ настави захтева сарадњу наставника у процесу планирања наставе и обезбеђује не само изградњу знања већ и развијање способности и умења. Школи се препушта избор да наставне садржаје организује и реализује кроз предмете или интегративне теме. Према својим потребама, школа може и да их комбинује.

Модуларизација у средњем стручном образовању

Модули су специфични и посебни сегменти, пакети учења који воде до постигнућа дефинисаних исхода учења. Модули могу бити самостални или део ширих програмских, односно организационих целина. Дизајнирани су на основу сродних и комплементарних принципа, различитих образовних захтева и дефинисаних тематских задатака. Својом структуром, модули обезбеђују стицање знања и компетенција, развој одговарајућег сета вештина и међудисциплинарно, односно међупредметно повезивање.

Модули могу да обухвате више различитих дисциплина, с тим да свака од дисциплина има јасно дефинисане циљеве и задатке. У складу са својом флексибилном структуром, границе између дисциплина нису оштро одређене већ омогућавају прожимање, корелативност и стварање јединственог модуларног образовног пакета.

Компетенције занимања одређују реалан свет рада, укључујући и развојне и пројективне компоненте занимања.

Модул је скуп функционално повезаних знања, вештине и способности (радне компетенције) неопходних за обављање одређеног посла/задатка. Свако занимање је дефинисано као кластер модула чији је коначан исход стручна матура екстерног карактера.

Врсте модула:

Обавезни модули чине минимални стандард и обухватају оне модуле који дају први ниво радних компетенција или способности за обављање послова у профилу, кластеру занимања или занимању. Обавезни модули могу представљати услов за напредовање ученика или за хоризонтално прелажење између програма или профила.

Изборни модули су они модули које ученик бира у складу са својим жељама, могућностима и плановима и они омогућавају обликовање личног профила сваког појединца.

Интегрисани модули су стручно-теоријски модули који пружају знања и представљају допуну или основу за обавезне модуле или професионалну праксу.

Разлози за модуларизацију у средњем стручном образовању су бројни и разновсни.

Модуларизација у првом реду омогућава:

- већу флексибилност у планирању и организацији образовања,
- већу економску ефикасност образовања,
- бољу прилагођеност потребама тржишта рада и конкретним радним срединама и пословима,
- бољу вертикалну и хоризонталну проходност,
- адекватнији начин да се премости јаз између школских (академских) квалификација и искуством стечених компетенција и знања,

- већу прилагођеност индивидуалним потребама и могућностима учења,
- стварни избор властитог темпа и пута учења и стицања квалификација и радних компетенција,
- континуирано образовање и могућност дисконтинуираног стицања квалификација и радних компетенција.

Концепт занимања, односно квалификација је референтни оквир за модуларизацију, а прецизан опис занимања основа за креирање модула. У систему образовања, занимања су представљена као кластери модула – скуп функционалних и организованих повезаних пакета, односно јединица учења. Исти модули могу бити део различитих кластера занимања, што је начин да се обезбеди хоризонтална и вертикална проходност у систему образовања.

Модули настају растављањем занимања у мање, комплексне али диференциране делове, према критеријуму послова, улога, функција или компетенција у одређеном занимању које могу да се стичу, вреднују али не и признају појединачно. Модули се верификују само као део ширег сета који води ка свеобухватној стручној квалификацији, односно оспособљености за занимање. Овај тип модула се реализује у школском систему и углавном је намењен младим, мада се ни одраслима у редовним школама не ускраћује могућност да стичу појединачне модуле, нити институцијама за образовање одраслих да их реализују.

Завршни испити у стручном образовању

Стручна матура

Стручну матуру полажу ученици након завршеног трећег, односно четвртог разреда средње стручне школе и стичу право уписа на одговарајуће високошколске установе у складу са дефинисаним условима пријема.

Стручна матура садржи теоријски и практични део и значи проверу општих, стручно теоријских знања, стручних вештина, а у оквиру практичног дела проверу стручне способности за одређене послове. Стручна матура може бити делимично или потпуно екстерна. Стручна матура се реализује према посебном правилнику који припрема Центар за стручно образовање и образовање одраслих а усваја Министарство просвете, науке и технолошког развоја. Испитне комисије за стручну матуру чине наставници и представници социјалних партнера. Избор и начин функционисања испитних комисија регулише се правилником. Центар за стручно образовање и образовање одраслих припрема каталоге знања и испитне каталоге који представљају основу за припрему стручне матуре.

Завршни испит

Завршни испит полажу ученици након завршеног двогодишњег средњег стручног образовања и након стеченог двогодишњег или трогодишњег занатског образовања. Завршни испит обухвата проверу знања и практичних способности. Практични део испита може се полагати у школи и у институцијама ван школе уколико су те установе акредитоване и раде по акредитованим програмима. Начин организације, садржај, услови и систем вредновања дефинишу се посебним правилником који припрема Центар за стручно образовање и образовање одраслих а усваја Министарство просвете, науке и технолошког развоја. Испитне комисије предлаже Центар за стручно образовање и образовање

одраслих а усваја Министарство просвете науке и технолошког развоја.

Испит за проверу оспособљености

Испит за проверу оспособљености полажу ученици, односно одрасли након завршеног програма обуке или оспособљавања или након завршеног првог и другог разреда средњег стручног образовања. Практични део испита којим се проверава стечена способност за обављање одређених послова (радне компетенције) може се полагати у школи и у институцијама ван школе уколико су те установе акредитоване за реализацију ових испита и раде по акредитованим програмима. Начин организације, садржај, услови и систем вредновања дефинишу се посебним правилником који припрема Центар за стручно образовање и образовање одраслих а усваја Министарство просвете, науке и технолошког развоја. Испитне комисије предлаже Центар за стручно образовање и образовање одраслих а усваја Министарство просвете, науке и технолошког развоја. Акредитацију програма стручне обуке и оспособљавања врши Центар за акредитацију у сарадњи са Центром за стручно образовање и образовање одраслих.

Мајсторски и специјалистички испит

Мајсторски и специјалистички испит полаже се након мајсторског, односно специјалистичког образовања. Испит обухвата теоријски и практични део и реализује се у институцијама које су акредитоване за извођење испита и раде по акредитованим програмима. Начин организације, садржај, услови и систем вредновања дефинишу се посебним правилником који припрема Центар за стручно образовање и образовање одраслих а усваја Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

4. Обавезни предмети, изборни програми и модули по образовним профилима и разредима

Наставни планови у којима су приказани обавезни и изборни предмети, као и модули по образовним профилима и разредима се налазе у прилогу и саставни су део Школског програма СТШ " Михајло Пупин " Кула

Настава у блоку

Наставним планом и програмом, у оквиру стручних предмета и модула, у свим образовним профилима предвиђена је настава у блоку - практична обука. Настава у блоку се реализује делом у школској радионици, а делом код социјалних партнера школе . У току школске године, кад год се за то укаже прилика, као облик наставе у блоку организовати посете сајмовима и стручним скуповима од значаја, као и стручна предавања, презентације и обуке у школи у сарадњи са социјалним партнерима, а све у циљу проширивања знања и праћења трендова у областима за које се ученици образују.

Приликом реализације наставе у блоку формирати мање групе ученика. Ученици упућени на наставу у блоку - практичну обуку добијају свог инструктора - ментора именованог од стране компаније у коју су упућени. Инструктор - ментор се стара о реализацији програмских садржаја наставе у блоку према утврђеном распореду, прати и оцењује рад и понашање

ученика. На настави у блоку, осим у случају када се настава у блоку реализује у виду стручних посета и/или стручних предавања, ученици воде Дневнике рада о обављеној настави у блоку - практичној обуци. Након завршетка наставе у блоку сваки ученик предаје свој Дневник рада предметним наставницима на оцењивање. Приликом предаје Дневника рада ученици предају и потврде о реализованој настави у блоку, оверене од стране компаније у којој су били, са оценом укупних резултата рада од стране додељеног им инструктора – ментора.

5. Начин остваривања принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа

Остваривање општих циљева и исхода образовања и васпитања обезбеђује се укупним образовно- васпитним процесом на свим нивоима образовања, кроз све облике, начине и садржаје рада.

Сталне промене у савременом свету постављају нове захтеве и изискују нов начин гледања на ученике и наставнике и на процес учења и наставе. Како бисмо омогућили ученицима да стичу знања и вештине 21.века, неопходан је помак од наставе у чијем центру је наставник, на наставу у чијем центру је ученик. Ова промена захтева и промену улога и одговорности наставника. Наставник се остварује, не као предавач и испитивач (традиционална улога наставника), него као ментор и стратег наставног процеса (нова улога наставника). У традиционалној педагогији, улога наставника била је пренос знања ученицима а улога ученика да пасивно прима знања. У моделу наставе и учења у 21. веку, наставници постају помагачи, они који промовишу учење у чијем центру је ученик, сарадничко учење и активно учење.

Прва и основна мера за унапређење учења у нашој школи је промена метода и облика рада са ученицима. Коришћење различитих наставних метода у зависности од циљева учења, циљне групе, доступне технологије и других фактора схватамо као императив времена. Ученик је постављен у позицију да активно учи, истражује и процењује информације до којих долази уз коришћење свих расположивих извора информација. Ученик, уз одговарајућу помоћ наставника, контекстуализује информације кроз практичан рад, вежбање, експерименте и сопствена промишљања, вршњачку размену мишљења и комуникацију. Ученици уместо да слушају и пасивно примају пуно садржаја, сами откривају ствари, и уче да уче. Вештине учења јесу оно што карактерише ученике који су припремљени за све сложенији живот и радно окружење. Оне укључују и креативност и иновацију, критичко мишљење и решавање проблема, комуникацију и сарадњу и дигиталну и медијску писменост; флексибилност и прилагодљивост, иницијативност, лидерство, социјалне и међукултуралне вештине, продуктивност и поузданост, одговорност и самовредновање.

Начин остваривања принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа, начин и поступак остваривања прописаних планова и програма наставе и учења, у СТШ "Михајло Пупин" Кула, приказан је табеларно. Општеобразовни предмети су приказани засебно, сваки за себе, док је стручни део приказан по образовним профилима.

Начин праћења и провере остварености исхода

Ученике треба упознати са начинима провере остварености појединих исхода уз јасно разграничење неопходних знања и вештина за нижи и виши ниво постигнућа. Оцењивање вршити кроз усмену и писмену проверу знања, праћење рада на часу и допринос у решавању групних/тимских задатака, праћење критичности и самокритичности кроз изношење мишљења у тимском раду, као и праћење логичког закључивања кроз непосредни разговор са учеником. Практичне вештине оцењивати кроз оспособљеност за извршавање постављених задатака, руковање алатом и мерним инструментима, као и способност представљања мерних резултата и анализу. Ученике треба оспособљавати да самостално оцењују оствареност предвиђених исхода, али и да оцењују оствареност предвиђених исхода других ученика уз одговарајућу аргументацију.

САДРЖАЈ:

1. Увод	2
1.1. Опште и посебне основе школског програма	2
1.2. Опште основе школског програма садрже:.....	2
1.2.1. Посебне основе школског програма.....	2
1.2.2. Облици реализације школског програма у средњим стручним школама.....	3
1.2.3. Организација школског програма	4
1.3. Исходи у средњем стручном образовању.....	4
1.4. Завршни испити у стручном образовању Стручна матура.....	6
2. Циљеви Школског програма.....	9
3. Назив, врста, трајање свих програма образовања и васпитања.....	10
4. Обавезни предмети, изборни програми и модули по образовним профилима и разредима.....	15
5. Начин остваривања принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа..	16